

Gürciyef Metod’unda Sanat Uygulamalarının Ezoterik Gelenek İle İlişkisi

Hale Birgül AKÇAKMAK¹

¹Öğretim Görevlisi, Mersin Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Piyano Ana sanat dalı, MERSİN
halebirgul@mersin.edu.tr

Geliş Tarihi/Received:

17.04.2018

Kabul Tarihi/Accepted:

10.05.2018

Yayın Tarihi/Published:

27.06.2018

ÖZ

Bu çalışmada Gürciyef metodunun ezoterik gelenekle olan bağı araştırılarak, sanat uygulamalarına ve müziği kullanımına kaynaklık eden bu gelenekle ilişkisi belirlenecektir. Literatürde sıklıkla batı ezoterik geleneği içerisinde değerlendirilen metodun müzik kullanımında batı ezoterizmi bağlamındaki nitelikleri araştırılarak, müzik ve dans kullanımının belli başlı hedeflerinin bu çerçevede içerisindeki yeri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gürciyef metodu, Gürciyef sanat uygulamaları, Ezoterizm

Art Applications in Gurdjieff’s Method and Its Relations To Esoteric Tradition

ABSTRACT

This is a research on Gurdjieff’s method and its relation to esoteric tradition in order to comprehend the art applications of this particular method. The main frame of the study is having a perspective of the method’s aim of using art as a practical tool. Further more questioning its qualifications in the literature which is mostly considered as a part of western esotericism.

Keywords: Gurdjieff method, Gurdjieff art applications, Gurdjieff art applications, Esotericism,

1. GİRİŞ

Gürciyef Metodu’nda, müzik ve dansın pratik çalışmalarda kullanılmasının yanı sıra, müzik dizilerinin evrensel model olarak kullanılması, ezoterizm geleneğinde kullanımı ile benzerlikler içerir. Hermetik gelenekte de benzer bir biçimde müziğin evrensel düzeni simgelediği, aynı zamanda da yüksek gerçekliğe ulaşmak için dans ve müziğin özel bir araç olduğu görülür. (Godwin,1987:15) Bu bağlamda Gürciyef’e ait metinlerde yer alan sembolik anlatım ve sanatın bir dönüşüm aracı olarak kullanılmasına yönelik pratik uygulamalar ezoterik gelenekle olan ilişkisini sorgulamak için önemli temel kriterlerdir.

Çalışmanın temel çatısını Gürciyef sanat uygulamalarının ezoterik gelenekle ilişkisi ve literatürde batı ezoterik geleneği içerisinde nasıl değerlendirildiği oluşturur. Batı ezoterik geleneğine ait kavramsal çerçeve kurulduktan sonra Gürciyef metoduna ait teorik ve pratik çalışmalar bu bağlamda karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Gürciyef metodunda sanat uygulamalarının ezoterizm ile ilişkisine değinmeden önce, metodu üzerine yapılan çalışmaları kategorize ederek çalışma alanlarının niteliği ve çeşitliliği ile ilgili bakış açısı edinmenin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmaları temel olarak iki gruba ayırabiliriz: Gürciyef gruplarından¹ bağımsız çalışmalar ve Gürciyef grupları ve öğrencileri tarafından yapılan çalışmalar. Gürciyef ve öğretisi üzerine yapılan çalışmalarda, batı ezoterik geleneği ve Hıristiyan ezoterik geleneği alanlarına ait çalışmaların öne çıktığı görülmektedir. Batı ezoterik geleneği üzerine yapılmış referans niteliği taşıyan araştırmalarda, Gürciyef öğretisi bu geleneğe ait bir öğreti olarak kabul edilir.

Gürciyef metodu, batı ezoterizm geleneği ile ilgili en önemli akademik çalışmalardan biri olarak anılan Anton Faivre'nin (1994) "Access to Western Esotericism" adlı kitabında 20.yüzyıl ezoterik akımlarından biri olarak ele alınır. Müzik ve ezoterizm bağlamının ele alındığı Johanna Petsche'nin "Gurdjieff and Music" (2015) adlı çalışmasında Gürciyef ve Hartmann müzikleri ezoterik bağlam içerisinde değerlendirirken Hristiyanlık ile ilgili bağları da ele alır (Gurdjieff, 1991).

Tarihsel çalışmalar arasında en kapsamlı çalışmanın James Webb'in (1980) "Harmonious Circle" adlı çalışması olduğu söylenebilir Gürciyef'in öğrencilerinin ve grup öğrencilerinin yaptığı teorik ve otobiyografik çalışmalar olarak ikiye ayrılabilir: Teorik grupta en nitelikli çalışmalar, Gürciyef'in öğrencileri P.D.Ouspensky (1878-1947) ve J.Bennet (1897-1974) tarafından gerçekleştirilmiştir. Gürciyef'in kişiliği ve okuldaki çalışmaların yanında, sanat üretimi ve felsefe arasındaki ilişkiyi de sunan çalışmalar, Gürciyefin öğrencisi olmuş sanatçılar tarafından yazılmış otobiyografik nitelikteki çalışmalardır. Thomas de Hartmann'ın otobiyografik kitabı "Our Life with Gurdjieff" başta olmak üzere birçok otobiyografik nitelikte kitaba rastlarız. Alfred Orage, Kate Hulme, Jean de Salzmann ve Margaret Anderson bu alanda çalışmaları bulunan sanatçılar arasında ilk akla gelenlerdir. Gürciyef'in ölümünün ardından farklı grup üyelerin yaptığı tarihsel çalışmalar literatürde yerini alır. Bu kategoride bulunan çalışmalardaki en büyük sıkıntı kaynak göstermedeki yetersizliklerdir. Buna örnek olarak James Moore'un (1991) "Gurdjieff; The Anatomy of a Myth" ile Walter Driscoll'un (1985) "An Annotated Bibliography" adlı çalışmaları gösterilebilir.

Bu tür çalışmalar içinde, Gürciyef gruplarında yer almış ve öğretiyi pratik uygulamalarla deneyimlemiş sanatçıların yaptığı özgün çalışmalar bulunmaktadır. Gürciyef "hareketleri" üzerine yapılan tek kapsamlı çalışma pianist Vim van Dullemen'e aittir. Dullemen'in kitap ve film olarak sunduğu çalışma, Gürciyef öğretisini benimsemiş ve metodunu uygulamış bir sanatçının deneyimlerini ilk ağızdan yansıtması bakımından çok önemli bir çalışmadır. Yukarıda bahsi geçen her iki kategoriye de dahil edilebilecek makalelerin toplu halde basıldığı önemli bir kaynak olan Jacop Needleman ve George Baker'in (1992) "Essays and Reflections on a Man and His Teachings" adlı kitabı, öğretinin alanlarının çeşitliliğini ortaya koyan bir çalışmadır.

2. EZOTERİZM GELENEĞİNE TARİHSEL BAKIŞ

Ezoterizm terimi altında birçok başlık ile karşılaşırız. Bu başlıklar içinde doğunun bilgelik gelenekleri, yoga, mistik Mısır, astroloji, birçok kutsal sanat, parapsikoloji, kabala, simya, pratik büyü,

1 Gürciyef grupları, ölümünün ardından Gürciyef'in öğretisini devam ettiren topluluklardır. Bu gruplara Avrupa, Amerika, Rusya, Güney Amerika'da farklı ülkelerde rastlamak mümkündür.

farmasonluk, tarot, new age, yeni dinsel hareketler ilk akla gelenlerdir. Bu nedenle terimin farklı anlamları üzerinde durmak doğru olacaktır.

Ezoterik kelimesi, “iç” veya “deruni” anlamına gelen, Grekçe “Esoteros” kelimesinden gelmektedir (Sayid, 2003:12). Helmut Wiener’in ezoterik sözlüğünde ”ezoterikos”un, Yunanca’dan ”iç çembere dahil” olarak çevrildiğini görüyoruz. Karşıtı olan “exoterikos” dışarıya açık anlamına gelir(Werner, 2005)

Yunan felsefesi, iki (logoi) öğreti arasında “esoterikoi” ve “exoterikoi” olmak üzere iki ayrım yapar. Örneğin Platon’nun diyalogları toplum için yazılmıştır fakat Platon’un sadece öğrenci çevresine öğrettiği gizli ve yazılmamış öğretisi günümüzde kısmen bilinir. İlk anlam; gizli bilgi ya da bilim anlamındaki kullanım, ikincisi; tinsel merkezden çıkan ancak kendisine götüren belirli teknikler de dahil olmak üzere her şey aşıldıktan sonra ulaşılabilen bilgi, üçüncü olarak da; batıda dinler tarihinin bir parçası olarak incelenebilecek yapıt ve yazarların eğilimini açıklayan bir terim olarak karşımıza çıkar. (Faivre-Clair, 2003)

Ezoterizm, etimolojik olarak kişisel çalışmalarla ulaşılabilecek sembolleri, mitleri ya da gerçekleri de ifade eder. Faivre’e (2009:6) göre ezoterizmi, inisiasyon ve belli teknikler ile ulaşılan bilgiyi veren okullarla sınırlamak çok kısıtlayıcı bir yaklaşımdır. Terim, ilk kez dogmaların boyunduruğundan ve metinlere getirilen dinsel yorumlardan bağımsız tinsel tartışmalarda özgürlük alanını ifade etmek için Protestan bilgi tarihçisi Jacques Matter (1791-1894) tarafından kullanılmıştır(Laurant, 2003). Faivre’e (2009:6).göre ise Ezoterik kelimesinin ilk kullanımı 1792 yılında Pitagoras gizli öğretisi ve farmasonların² alt yapısı ile ilgili yazılmış Almanca tartışmalarda karşımıza çıkar.

Ezoterizm teriminin kullanılmaya başlandığı 19. yüzyıl, aydınlanma çağından ardından yaşanan savaşlar sonrasında, “aydınlanma çağı aklının” Avrupa toplumlarının dönüşümündeki başarısızlığının nedenlerinin sorgulandığı bir yüzyıldır. Bu yüzyılda, inanç ve akıl arasında bir sentez gerçekleşir. Ezoterizm, doğu dinlerine olan ilgi ile beslenir. Yine bu dönemde, insana özgü bilgilerinin kökeni ile ilgili araştırmalar Yahudi ve Hristiyanlık merkezinden Mısır’a yönelmiştir. Ezoterizmle ilişkili hipnoz gibi uygulamalarla psikolojik bilimler, yüzyıl boyunca bu ilişkiyi sürdürecektir. Almanya’da sosyolog tarihçi Max Weber (1864-1920) ve Max Müller’in (1823-1900) Budizm üzerine çalışmaları ve doğuya ait kutsal metinlerin keşfedilmesi bu alanda önemli bir adım olacaktır.

Faivre, ezoterizm düşüncesini altı temel başlık altında inceler. Aşağıdaki başlıkların sunulmasının sebebi, Gürciyef Metodu’nun bu düşünce ile ilişkisini belirlemektir. Faivre’nin ezoterizm başlığı altında incelenecek ve sınıflandırılacak malzeme için önerdiği altı temel başlık şu şekilde özetlenebilir:

1. Benzeşme: Sembolik olan ile gerçekliğin birlikteliği. “Yukarıda ne varsa aşağıda da o vardır” sözü bize evrensel ilişkiler düzeyinde mikro kozmos-makro kozmos düşüncesini verir. Bunlar çözülmesi gereken ilişkilerdir; evren bir ayna tiyatrosudur ve sembollerden ibarettir.

2. Yaşayan Doğa: Evren karmaşık, çoğul ve hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Çok katmanlı bir yapıya sahip olan doğa, bir kitap gibi okunabilir. Doğanın büyü ile ilişkisi ayrı bir önem taşır. (Bu ilişki Orfizim’de, müziğin, taşların, metallerin ve bitkilerin bozulmuş insan fizyolojisi ve psikolojisini tedavi etmekte kullanımında gözlemlenebilir.)

² Farmasonluğun kaynağı geç ortaçağ dönemindeki duvarcı ve taşçı esnafına kadar gider. Localar kendilerini diğer zanaatkarlardan ayırıp bilgilerini sır olarak saklıyor, gizli kelimeler ve işaretlerle birbirlerini tanıyorlardı. Bu esnaf birlikleri daha çok İngiltere ve İskoçya’da gelişti. Zamanla dışarıya kapalı localara zanaatkar olmayanlar da alınmaya başlandı ve bir tür gizli cemiyete dönüştü. 1717’de Londra’daki dört loca birleşerek Büyük Loca’yi oluşturdu. Bu tarihten sonra masonluk Avrupa’da hızla yayıldı.

3. İmgelem ve Meditasyon: Meditasyon için görüntüleme ve türevleri kullanılır. İmgelem (imajinasyon) kelimesinin “magia” (büyü) ile ilişkisi vardır. Hayal etmek kendini, dünyayı ve miti bilmeye giden yoldur. Kısacası bilgiye giden yoldur.

4. Dönüşüm Deneyimi: Eğer dönüşüm deneyimi olmazsa spekülative sprituellikten bir farkı kalmaz. Dönüşüm, simyadan alınmış bir kelimedir “metamorfoz” olarak ta anlaşılabilir. Bu dönüşüm fikri, 17. yüzyıl simyasının önemli bir parçası olan gnosistir.³

5. Uyum: 19. yüzyıl başından itibaren iki ya da daha fazla farklı geleneğin, hatta bütün geleneklerin ortak paylarını bir araya getirerek gnosis’e ya da daha üst bir niteliği ulaşma çabası olarak nitelendirilebilir. Bunun sonucu olarak doğu ile ilgili bilgiler edinilir.

6. Aktarım: Ezoterik öğretinin, kanal olacak bir öğretmen tarafından aktarılması.

3. GÜRCİYEF METODU’NUN EZOTERİZMDEKİ YERİ

Faivre (2009:95) Gürciyef Metodu’nu doğa felsefesi kategorisine dahil eder. “Gürciyef metodu ruh ve doğa arasındaki ilişki ve evrenin kökenlerine ait sorulara cevap arayan zengin ve karmaşık bir kozmolojidir.”Gürciyef’e göre, insan üzerine çalışmadan evrenin sistemi üzerine çalışmak imkansızdır. Aynı zamanda evrenin sistemi üzerine çalışmadan insan üzerine çalışmak da imkansızdır. İnsan kendini anlayarak bütün dünyayı anlayacak, dünyayı yaratan ve yöneten yasaları kavrayacaktır. Bu yasaları öğrenirken kendini yöneten yasaları da anlayacaktır; bu nedenle dünya ve insanla ilgili yapılacak çalışmalar paralel olmalıdır, bu iki çalışma birbirini destekleyecektir.

Gürciyef, müziğin içsel ve dışsal etkisini, hem ses fenomeni hem de bilinçle ilgili bir etki olarak ele almıştır. Bu iki farklı yaklaşım, çalışma metodunun tamamında karşımıza çıkar. Müzikle ilişkisi bağlamında doğu ve batı geleneklerinden eşit şekilde faydalanır. Doğunun felsefesini ve batının bilimini kullanmayı hedeflerken ezoterizm geleneğinin içerisinde hem modern bilim hem de antik çağlara ait bilimleri temel alan çalışmaları ile farklılık gözetten bir duruş sergiler.

Godwin’in (1995) ezoterizm geleneğini, batı medeniyeti içerisindeki gelenekçi ve yenilikçi olarak iki gruba ayıran özellikleri arasında saydığı dogmalardan bağımsız olma, bireysel bilinç ve evrensel farkındalığa sahip olma niteliklerine uyan Gürciyef Metodu’nun, ikinci gruba dahil edilebileceği söylenebilir. Gürciyef, yenilikçi ve dogmalardan bağımsız bir duruş sergilemekle birlikte modernizmi ve batı toplumunu da alaycı bir dille eleştirir. Antik uygarlıkların geleneksel sanatlarına ve bilimine ait olan birçok bilgiyi metodunda kullanır. Burada Gürciyef’in metodunun gelenekçi ve yenilikçi yanlarının hangisinin ağırlıklı olduğunu belirlemenin zorluğu ile karşılaşırız. İnsanın gelişimi için yapılan çalışmalar, hem tamamen yeni ve özgün bir dil arayışı içinde hem de ezoterizm geleneği ile birlikte, birçok kültür ve geleneği içine alan çok geniş bir çerçevededir. Bu durumu, dansın öğretilerdeki kullanımı ile örneklemek mümkündür:

Gürciyef’in dans ve ezoterizm bağlamında gelenekle ilişkisine bakıldığında, ezoterik gelenekteki dansın da bir araç niteliğinde olduğu görülmektedir. Dans ve evrensel yasalar⁴ arasındaki ilişki, yine Gürciyef’in bu geleneğin içinden gelen bir tavrını sergiler. Bununla birlikte, dans ve müzik ilişkisini kuran piyanonun işlevi ve eşlik niteliğinde olmayan, danslarla eşit ağırlıkta önemi olan bu çoksesele enstrümanın kullanımı, yeni bir dil kaygısı taşır. Farklı geleneklere ait dansların ve kutsal tapınaklara ait dansların aynı

³ Gnosis: Batı ezoterik değerlerine göre yeniden doğuş anlamına gelir.

⁴ Evrensel yasalar kavramı, Pitagoras ve İslam Ezoterizmi’nin bir kolu olan sufizmde karşımıza çıkar.

çatı altında kullanımı, ezoterizmde karşımıza çıkan “çokluktaki birlik” kavramını çağrışırsa da, uygulama olarak özgündür. Bununla birlikte Gürciyef’in evrensel yasaları sembolize ettiği *ennegram* adını alan sembolü ile dansların ilişkisi⁵ yine farklı ve yeni bir yaklaşım olarak dikkat çekicidir. Bu bağlamda, Gürciyef’in yenilikçi tavrının öne çıkmakla beraber, gelenekle olan bağının da bir o kadar belirgin olduğu söylenilebilir.

4. GÜRCİYEF SANAT UYGULAMALARINDA EZOTERİK DÜŞÜNCE

Pitagoras’ın ezoterik okulundan başlamak üzere, batı ezoterik geleneğinde müziğin (özellikle teorik olarak) evrensel armoni ve sayılarla ilişkisi bağlamında Pitagoras etkisinde birçok çalışma yapılmıştır.⁶ Gürciyef Metodu’nun teorik ve pratik alanda müzik ile ilişkisi, bu ezoterik geleneklerle benzerlikle taşıdığı gibi farklılıklar da içerir. Müzik tarihinde sahne eserlerine ve bestecilere kaynaklık etmiş bir gelenek olarak ezoterizm, bir diğer biçimi ile öğretilerin bir aracı olarak da karşımıza çıkar. Gürciyef’in metodu ve müzik ilişkisi bu kategoridedir. İnsanın kendini ve dünyayı tanınması üzerine kurulan metotta, müzik belirli bir amaca hizmet etmektedir.

İnsanın kendini tanınması, farkındalığının yükselmesi, evrenle ve kendi doğası ile uyumlu bir şekilde yaşayabilmeyi öğrenmesini hedefleyen çalışmasında, müzik sanatı en önemli araçlar arasındadır. Burada dikkat edilmesi gereken, Gürciyef’in müzik ve dans alanlarında üretim sürecinde yer alması, bu süreci yönetmesi ve parçası olmasıdır. Gürciyef Metodu’nda müziğin teorik ve pratik çalışmalarda kullanım biçimi ile diğer ezoterik okullardaki çalışmalardan arasındaki farklar nelerdir? Dilindeki yenilik ve özgünlük nasıl tarif edilebilir?

Bu temel soruların üzerinde durmamızın nedeni, Gürciyef’in kendisinin metodun her türlü gelenek, doktrin ve öğretilerden bağımsız, kategori dışı bir niteliği olduğunu dile getirmesidir. Diğer ezoterik akımlardan farklı olarak, Gürciyef’in müzikle olan ilişkisi hem felsefi hem de bilimseldir. Müziğin çalışmalardaki yerini göz önünde bulundurarak, “müzik-terapi” alanının “müzik ile kendini keşfetme” kategorisi içinde de ele alınabilecek çalışmalar olduğunu söylemek mümkündür.(Godwin, 1995)

“Gerçek şu ki okul literatüründe çoğunlukla üstün körü ve gerçek dışı şeyler söylenmiştir. En iyisi bunların tamamını unutmaktır. Yapılacak araştırmalar zihinsel anlamda önemlidir ve kendi içinde çok değerlidir, ama sadece onun için. Orada bilgiyi iletmezler.”
(Gürciyef,1991:27)“

Gürciyef’in ezoterik gelenekle ilgili yukarıdaki eleştirisine rağmen, ezoterizm geleneği ve müziğinin ilişkisi ile ilgili bir kavrayış geliştirmek gerekliliğini korur. Bunun nedeni, literatürde ezoterizm geleneğinin bir parçası olarak yer alan Gürciyef Metodu’nun, bu gelenekle olan yadsınamayacak ilişkisidir. Aşağıda belirtilecek benzerliklerin konuyu kavrayışımıza ve karşılaştırma yapabilecek bir bakış açısını geliştirmemize faydalı olacağı düşünülmektedir.

Gürciyef kozmolojisinde evrensel yasaları müzik ve dans ilişkisi sıklıkla dile getirilir. “Müziğin evrensel düzeni yansıması bir metafor mudur yoksa üst gerçekliklerle ilgili bilgiye ulaşmamız için bir araç mıdır?” sorusunun, Hermetizm kökenli klasik Yunan metinlerinden itibaren karşımıza çıktığını

5 Ennegram, Gürciyef kozmolojisinde evrensel yasaları sembolize eden dokuzgendir. Gürciyef’in danslarında, sahne tasarımında ve dansların koreografisinde kullanır. Bu konu, dördüncü bölümde ele alınacaktır.

6 PLATON (M:Ö.427-347/Timeaeus, M.Ö 347), Francesco GIORGI (1466-1540/De Harmonia Mundi, 1525), Athanasius KIRCHNER (1601-1680/Arithmalogia1665); bu metinler müziğin evrensel armoni ve sayılarla ilişkisi ile ilgili çalışmalara örnek olarak gösterilebilirler.

görüyoruz.⁷ Ezoterik geleneğe ait kaynakların yüzyıllar içinde farklı yönelimleri olmasına rağmen, özü itibarı ile birçok ortaklıklar içerir. Bu noktada bazı temel ortaklıkları sıralamak, Gürciyef'in müzik ile ilişkisini kavramak bakımından faydalı olacaktır.

- **Müziğin yasaları ve dünyanın armonisi:** Müzik yasaları ve dünyanın armonisi konuları Pitagoras'tan itibaren ezoterik gelenekte karşımıza çıkar. Antik mistik okulların, gizli bilgileri yazılı metine dönüştürmeme konusundaki tutumları sebebiyle Pitagoras'da yazılı metinler nadirdir. (Godwin, 1989:112) Gürciyef'in yazılarında ele alınan müzik, gezegenler ve oktav kanunu ile ilgili çalışmalar, bu bağlamda ezoterik geleneğin devamında yapılan çalışmalarla da benzerlik taşır. Geleneğe dayanan metinlerde ses, modlar ve dizilerin doğa ve doğaüstü unsurlarla karşılaştırılması sadece metafor değil, bir analogi ile, yani pratik karşılaştırmalar da yaparak ele alınır.⁸ Bununla beraber, astroloji gibi müzik de bir tedavi yöntemi olarak karşımıza çıkar.⁹ Besteci kutsal matematiksel oranları manipüle ederek bu dünyaya armoni, uyum getiren kişidir. Bütün bu nedenlerden dolayı müzik, kutsal bilim adını alır.

- **Dans ve Müzik:** Beden ve müzik ilişkisi ezoterizm geleneğinde yer alır. Pitagoras'ın dans ve müziğin ruhu ve bedeni iyileştirmesi ve dönüştürücü gücü ile ilgili düşünceleri Gürciyef'in çalışmasında dans ve müziğin kullanımı ile paralelliklere sahiptir. Gürciyef kendini bir dans öğretmeni olarak nitelendirir.

- **Müziğin Gücü:** Ezoterizmde yeri olan müziğin gücü ve etkisi ile ilgili metinler, Gürciyef'te de benzer bir biçimde karşımıza çıkar. Gürciyef'in ifadelerinde, müziğin Orfeus mitolojisini anımsatan gücüyle, diğer sanatlardan ayrı bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Gürciyef Orfeus'un bilgiyi iletmek için müziği kullandığının altını çizer. Bu nitelikteki müziği gerçek müzik ya da kutsal müzik olarak nitelendirir(**Gurdjief, 1991**).

- **Sayı ve Ses İlişkisi:** Klasik Yunan metinlerinde karşımıza çıkan göksel armoni ve gezegenlerin müziksel alanları (musical spheres), sayı ve ses ilişkisi, Gürciyef Metodu'nda sayı sembolizmine dayandırılan evrensel yasalar bağlamında karşımıza çıkacaktır. Ennegram, "üç ve yedi kanunlar", çalışmanın temel taşlarıdır.

- **Hiyerarşi:** Yaradılış ile ilgili hiyerarşik bir yapıyı ön gören modelinde, Ortaçağ ve Rönesans'ta kullanılan sembolik dili kullanmayı tercih eder. Bu sembolik dilde titreşim, ses ve müzik dizileri ile ilgili yasalar, makro kozmik ve mikro kozmik düzeyde karşımıza çıkar.

- **Müzik, Evren ve İnsan İlişkisi:** Marsilio Ficino (1433-1499), Tomasso Campanella (1568-1669), Athanasius Kirchner (1601-1680), Johannes Kepler (1657-1630) müziğin evrenle ve insanla olan bağı ve ilişkisini teorik düzeyde araştırırlar. Özellikle Kirchner'in *Aritmologia*'sında (1665) karşımıza çıkan üç yasası, Gürciyef'in kaynakları ile ilgili görüşümüzü doğrular niteliktedir. Bütün bu çalışmalara kaynaklık eden yine klasik Yunan metinleridir.

7 Burada bahsi geçen çalışmalar olan klasik Yunan metinleri, Pitagoras sonrası bu evrensel yasalar ve müzikle ilgili yapılan çalışmalardır.

8 Kepler'in "Harmonice Mundi" adlı kitabında gezegenler ve ses dizileri arasında ilişkiler kurulur.

9 Müziğin iyileştirici gücü ile ilgili bazı çalışmalar: Robert FLUDD (1547-1637/Tractatus Apologeticus, 1617), Marsilio FICINO (1433-1499/De Vita Coelitus Compranda).

Sonuç

Gürçiyef metodu literatürde batı ezoterik geleneğinin bir parçası olarak değerlendirilmesinin sebebi sanat uygulamaları ezoterik gelenek ile karşılaştırılabilecek nitelikler sergilemesidir. Ezoterik geleneği kuramsal olarak kategorize eden belli başlı kaynaklarda sıralanan kriterlere incelendiğinde insanın kendini tanıması, farkındalığının yükselmesi, evrenle ve kendi doğası ile uyumlu bir şekilde yaşayabilmeyi öğrenmesini hedefleyen metodun müzik ve dansı araç olarak kullanılması söz konusudur. Sanatın bir dönüşüm aracı olarak kullanılması Gürçiyef metinlerinde sıklıkla referans olarak gösterilen Pitagoras'ın bu bağlamdaki düşünceleri ile karşılaştırıldığında ezoterik gelenekle olan derin bağını sergiler.

Kaynakça

- Faivre, Antoine (2010), *Western Esotericism: A Concise History (SUNY Series in Western Esoteric Traditions)*, State University of New York Press, Albany.
- Godwin, Josceyln (1987), *Music, Mysticism and Magic*, Arkana, New York.
- Godwin, Josceyln (1995), *Harmonies of Heaven and Earth, Inner Tradition*, Rochester University Press, Rochester.
- Godwin, Josceyln (1989), *Cosmic Music: Musical Keys to the Interpretation of Reality*, Inner Traditions, Rochester Press.
- Gurdjieff, George I. (1991), *Views From the Real World*, Penguin Arkana, New York.
- Werner, Helmut (2005), *Ezoterik Sözlük*, Çev. M. Batmankaya-U. Önver-B. Atatanır-D. Demirbaş, Omega Yayınları, İstanbul.
- Faivre A.-Clair V. (2003), "Batı Ezoterizmi ve Dinler Tarihi", Çev. Saadet Özden, *Cogito*, Sayı 46: 28-36.
- Laurant, Pierre J. (2003), "19. Yüzyılda Ezoterizm", Çev. Saadet Özden, *Cogito*, Sayı 46: 45-57.
- Sayid, Aykut, (2003), "Mahmud Erol Çakmak'la Söyleşi", *Cogito*, Sayı 46: 12-24.